

Nederlandsche Kerken.

zooveel onzekerheid is de onderstelling niet gewaagd, dat de twee kerken in elkanders verlengde werden gebouwd. Immers wij vinden geboekstaafd, dat, toen in 1468 de toren der kerk, die een der hoogste van het land was, instortte, het bouwen van het tegenwoordig monument „op het oude grondwerck” plaats vond.

Zulk een ongeval, het instorten van een toren, heeft in de 15^e en 16^e eeuw hier in Nederland meer plaats gevonden, bijvoorbeeld te Leiden en te Zwolle, doch hoeveel schade dit wellicht aan de kerken, waarbij de torens stonden, heeft veroorzaakt, noch de eerste, noch de tweede is geheel afgebroken. Het is dan ook al zeer onwaarschijnlijk, dat men te Alkmaar in 1468 „d'oude kerck tot op d'aerd” heeft gesloopt, zooals het opschrift van 1605 ons wil doen gelooven. Nog veel minder valt aan te nemen dat het nieuwe „heer-

lijck werck” reeds „in 1470 off 1475” zou zijn voltooid geweest. Het bouwen van Nederlandsche kerken zoo groot als die te Alkmaar heeft altijd tientallen van jaren, soms eeuwen geduurd.

Het komt mij voor, dat de maker van het opschrift de zaak niet juist heeft voorgesteld, en dat de 18^e eeuwse schrijvers Van Heussen en Van Rijn gelijk hebben, die meenen, dat de kerk van St. Matthijs

niets anders is geweest, dan de tegenwoordige kruisbeuk, in wiens gevels men nog, aan de zuidzijde, het beeld van den H. Laurentius, en, aan de noordzijde, dat van den H. Matthias ziet staan.

In het jaar 1468, toen de toren instortte, zal de kerk dus reeds voltooid geweest zijn. De schade, door het ongeval aan het schip toegebracht, zal in 1475 kunnen zijn hersteld.

De St. Laurenskerk te Alkmaar is eene

basiliek, omdat haar middenbeuk hooger is, dan hare zijbeuken. Die zijbeuken staan met elkander achter dekoornis in verbinding, waardoor de koortrans gevormd wordt, die een der eigenaardigheden van de Nederlandsche kerken is.

Tegen dien koortrans is een portaal uitgebouwd, dat, bijzonder rijk versierd, zich aan het einde der Langestraat den beschouwer ver- toont. Het was in de midden-eeuwen niet gebruikelijk, aan de koorzijde een

HET KOOR DER ST. LAURENSKERK TE ALKMAAR.

ingang tot een kerk te maken. Ook aan den koortrans der St. Bavokerk te Haarlem ziet men zulk een portaal. Oorspronkelijk zullen deze portalen vermoedelijk kapellen zijn geweest, die na de Hervorming haar tegenwoordige bestemming hebben gekregen. Het door een lauwerkrans gedekte wapen der stad, een herinnering aan het ontzet van Alkmaar op 8 October 1573, bewijst dat de verandering na dat jaar moet hebben plaats gevonden.